

VERENIGING VOOR PENSIOENRECHT – 8 DECEMBER 2009

STELLING : “HET PENSIOENCONTRACT VAN DE TOEKOMST BIEDT GEEN TOEKOMSTPERSPECTIEF”

Goedemiddag allemaal,

Allereerst wil ik zeggen dat ik verheugd ben om een zaal met veel juristen toe te spreken. Als jurist geeft dat toch een soort “ons kent ons”-gevoel.

Maar vandaag sta ik niet voor u als jurist, maar als pensioenfondsbestuurder.

Mijn stelling en daarmee ook de titel van mijn inleiding luidt : het pensioencontract van de toekomst biedt geen toekomstperspectief. Dit klinkt stellig, zoals het een stelling betaamt en wellicht ook niet rooskleurig. Waarom? Daar ga ik nu op in.

Ten eerste ga ik in op de positie van pensioenfondsbestuurder, waarna ik de overstap maak naar de contractpartners, de toezichthouder en de politiek.

Tenslotte nog even over de toekomst van het contract zelf.

Mijn positie als pensioenfondsbestuurder van een bedrijfstakpensioenfonds

Toen ik de uitnodiging kreeg om iets te vertellen over de toekomst van het pensioencontract, moest ik diep nadenken.

Immers, als pensioenfondsbestuurder ga ik formeel niet over het pensioencontract. Als bestuur zijn wij slechts de uitvoerder van de afspraken die op de cao-tafel zijn gemaakt en is er feitelijk sprake van een opdrachtgever-opdrachtnemer model. Hoewel er wel sprake kan zijn van personele unies in een bestuur, heb ik als bestuurder formeel niets te zeggen over de inhoud van het gemaakte contract.

Tot zover de theorie. Dan nu over naar de praktijk.

In de praktijk ontvangt het bestuur de opdracht tot uitvoering van een pensioenregeling, vastgelegd in de cao, met daarbij als onderdeel soms ook de prijs die voor die pensioenregeling mag gelden. Dat wil niet zeggen dat er sprake is van een heel uitgewerkt contract met bijv. personeelsregelingen als je het vergelijkt met een arbeidscontract.

Vervolgens begint soms het traject van interpretatie, waarbij het bestuur af en toe terug moet naar cao-partijen of zij het echt zo bedoeld hebben. Zeg maar de kleine lettertjes van het contract of de personeelsregelingen.

Maar ook gaandeweg de uitvoering van het contract kunnen er situaties voorkomen waarbij het bestuur denkt, hier moeten de contractpartners iets mee, dit gaat buiten onze bevoegdheid. In zo'n geval kan een bestuur advies neerleggen bij cao-partijen over bepaalde onderwerpen (denk aan dekking nabestaandenpensioen na 18 maanden cf. de Pensioenwet in geval van verlot).

Hier gaat het soms al mis. Cao-partijen zitten net in de cao-onderhandelingen of komen pas over een paar maanden bij elkaar. Dus een snel besluit wordt niet genomen.

Kun je dan als bestuur je opdracht nog wel uitvoeren?

Als je er nu zo naar kijkt, is het eigenlijk vreemd dat pensioenfondsbesturen meestal vrijwel klakkeloos de opdracht tot uitvoering aannemen en niet eerst nagaan of :

1. de opdracht volledig duidelijk is
2. de opdracht uitvoerbaar is
3. wat er gedaan wordt als de opdracht niet meer uitvoerbaar is

De laatste maanden is er door meerdere mensen aangegeven dat het pensioencontract niet compleet is en ik ben het daarmee eens. De vraag is alleen of de contractpartners zich dit realiseren wanneer zij de opdracht verstrekken. En hiermee kom ik op het eerste gebrek aan toekomstperspectief.

Het gebrek aan toekomstperspectief bij contractpartners

Gisteren nog was ik in gesprek met cao-partijen naar aanleiding van het herstelplan. Gelet op de uitkomsten en de situatie in de bedrijfstak was vanuit het bestuur gekeken naar alternatieven voor de premiestelling (lager) en de toeslagverlening (eerder). Een goed voorstel zou je zeggen.

Dit voorstel was dan ook bedoeld als beleid voor de komende jaren met vanuit het bestuur de boodschap dat wij toch graag voor een lange periode pensioenen wensen uit te keren, dit is immers de opdracht en dat wij geen jojo-beleid wensen te voeren. Dit laatste komt immers ook niet geloofwaardig over bij de toezichthouder.

Vervolgens bleek dat dit toch iets te ver ging, jaarlijks grip op de premie en van jaar tot jaar de prijs bepalen staat hoog op de agenda van beide contractpartners. Begrijpelijk om de kosten beheersbaar te maken, voor het bestuur onmogelijk om beleid op te maken.

Meerdere malen hebben wij aangegeven dat wij een opdracht hebben ontvangen van cao-partijen om een pensioenregeling uit te voeren en als er een restrictie zit op de prijs betekent dit iets voor de zekerheid van de pensioentoezegging. Een alternatief om de opdracht te herformuleren en de boodschap dat wij als bestuur dan gaan communiceren over deze zogenaamde "randen van onzekerheid van het contract" landde niet onder het mom van : "als wij op dat punt gekomen zijn, gaan wij wel weer opnieuw om de tafel zitten." Dit doet vermoeden dat contractpartners niet nadenken over de lange termijn van het toekomstig inkomen, maar alleen aan de korte termijn van de CAO.

Met andere woorden : bij de bepaling van de opdracht wordt niet of in onvoldoende mate rekening gehouden met het toekomstperspectief.

Het toekomstperspectief van de toezichthouder

Als veel pensioenfondsbestuurders heb ook ik met De Nederlandsche Bank te maken. Ik heb niets tegen toezicht, sterker nog, als zij toeziet op het naleven van de wet- en regelgeving heb je aan mij een goeie, juristenbloed heb ik wel. De ervaringen en de geluiden van het afgelopen jaar maken mij echter wel bezorgd. Natuurlijk moet een toezichthouder bekijken wat er allemaal mis gegaan is bij pensioenfondsen tijdens de kredietcrisis, de vraag is echter of dit dan vervolgens allemaal terug te leiden is op de pensioenfondsen en ook niet op de toezichthouder zelf. Als je doorredeneert, zoals ik Wouter Bos vorig jaar hoorde doen en pensioenfondsen ook de zwarte piet kregen, kom je volgens mij bij elke consument uit en uiteindelijk bij onszelf.

Een betere oplossing in mijn ogen dan zwarte pietten uitdelen is om te kijken naar de toekomst en de kansen en bedreigingen die op ons af komen.

Bij de toezichthouder uit zich dit op een focus op risico's, om deze te kennen en beter nog deze te verminderen of zelfs te elimineren.

Echter, door alleen te kijken naar de risico's en niet te kijken naar het rendement, zoals dit nu in ons systeem is ingebakken, kan dit op het volgende neerkomen. Een heel klein pensioen met heel veel zekerheid, is dit dan nog een pensioencontract met toekomstperspectief, ik denk het niet.

Een vraag voor mij is vervolgens welke toekomstperspectief de toezichthouder zelf heeft ten aanzien van het pensioencontract en met name het perspectief van de uitvoerders, daar komen wij deze middag niet aan toe.

Het gebrek aan toekomstperspectief van de politiek

En dan de politiek. Hoe kijkt deze naar het toekomstige pensioencontract? Ook voor hen geldt dat zij er net als ik als pensioenfondsbestuurder eigenlijk niets over te zeggen hebben en zoals Minister Donner in zijn brief van medio oktober aangaf, dit hoort bij sociale partners, het is aan hen hierover goede afspraken te maken.

Echter, door aanpassing van wet- en regelgeving bijv. fiscale wetgeving beïnvloedt je wel degelijk de inhoud van het contract dat sociale partners met elkaar afsluiten. En hierin heeft de Kamer ook een rol door wetsvoorstellen aan te nemen of af te keuren.

Vanuit de Kamer hoor je echter weinig deskundig kritische geluiden als wij nu bijv. kijken naar het AOW-debat.

Laatst op een bijeenkomst van de Kring van Pensioenspecialisten over de Toekomst van het Pensioenstelsel waren er ook een aantal politici. Hoewel er vergaande voorstellen waren gedaan voor de toekomst, miste ik hierin de diepere, inhoudelijke discussie over het pensioencontract. Een echte doorkijk naar de toekomst en de gevolgen die beslissingen nu voor de verdere toekomst kunnen hebben wordt naar mijn mening niet voldoende onder ogen gezien.

De angst voor de volgende verkiezingen en het mogelijk verliezen van een zetel lijkt er soms toe te leiden dat de toekomst niet verder gaat dan één regeerperiode.

Zie hier het gebrek aan toekomstperspectief.

De toekomst van het pensioencontract

Ik rond af. Voor mij is het nog een glazen bol hoe de toekomst van het pensioencontract eruit komt te zien. Veel mensen schrijven en denken erover na, moet dit een “defined ambition” worden zoals Jan Tamerus voorstelt of is het allemaal prima zo en moeten wij de risico's beter uitleggen aan de contractpartners.

Misschien moet maar eens begonnen worden met een impactanalyse voordat je als bestuur de opdracht van uitvoering van het pensioencontract aanneemt. Echter, zolang het lange termijn aspect niet goed onder ogen wordt gezien, is de vraag welk toekomstperspectief het toekomstige pensioencontract in zich heeft.